

KKTC’de Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı İlköğretim Okullarındaki Öğrencilerin Mesleki İlgilerinin Belirli Değişkenler Açısından Belirlenmesi

Application of Identifying Vocational Choices of Primary School Students

Ali H. Civelek*, Sibel Dinçyürek*, Zehra A. Gazi*, Fahriye A. Aksal*

ÖZET

Eğitim, bireyin bir bütün olarak gelişmesi ve yaşamdaki tüm rollerini en verimli biçimde yerine getirebilmesi için gerekli nitelikleri kazanmasında büyük rol almaktadır. Toplumumuzun bu gelişmelere ayak uydurabilmesi için eğitim sürecinde, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanında yetişmiş uzmanlar önderliğinde, sınıf öğretmenlerinin ve diğer ilgililerin işbirliği ile mesleki ve özel yaşamlarında fizyolojik, duygusal ve toplumsal gereksinmelerini karşılayabilen ve sağlıklı iletişim kurabilen bireyler yetiştirmek biz öğretmenlerin önemli bir hedefi haline gelmiştir.

Bu çalışma, cinsiyet, yaş, sınıf ve okulun yer aldığı bölgelere göre çeşitli değişkenleri açısından belirlenmesi amacıyla nicel ve nitel karşılaştırmalı tanımlayıcı olarak incelenmiştir.

Araştırmanın örneklemi Mart- Mayıs 2007 tarihleri arasında KKTC Milli Eğitim Bakanlığına bağlı G. Mağusa ilçesinde bulunan İlköğretimde okuyan 200 öğrenciden oluşmaktadır.

Verilerin toplanmasında, veri toplama aracı olarak Holland’ın İlgi Alanları Envanteri kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde, SPSS istatistik paket programına işlenerek aritmetik ortalama, standart sapma, çapraz tablo, kay kare ve excel kullanılarak çözümlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlköğretim öğrencileri, ilgi alanları, tipoloji

ABSTRACT

Adopting to changes within a competitive environment, Northern Cyprus is one of the developing countries to be modernized. Regarding to changes to the global, contemporary standards, there is an intensified need to consider the criteria of adopting changes. Development of individuals and their position within the society rely on the notion of education. Satisfaction of individuals and social needs, opportunities are arisen on the important roles of teachers to guide students’ consciousnesses. In today’s context, guidance teachers are necessary for managing changes by stressing the collaboration in vocational and social needs.

Choosing a convenient job within the career development process is the essential consideration in the vocational guidance. Therefore, decision making for the students’ careers is the factor to put emphasis on being life long learners.

The research study aims to identify the vocational tendencies of primary school students in the Famagusta region of North Cyprus. Data is collected by considering the source of Holland’s of attitude scale and analyzed through qualitative and quantitative approaches by SPSS and thematic analysis.

Key words: Primary education student, areas of interest, typology.

* Ali.H.Civelek, Yrd.Doç.Dr., Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Mağusa

* Sibel Dinçyürek, Uz., Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Mağusa

* Zehra A Gazi, Dr., Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Mağusa

* Fahriye A.Aksal, Dr., Doğu Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Mağusa

1. GİRİŞ

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki bireyler de hızlı bir modernleşme ve çağın gereklerine ayak uydurma gibi olgularla sürekli karşı karşıya kalmaktadırlar. Böyle bir süreç, küresel şartlara adapte olabilme bağlamında bireylerde bazı sıkıntılar oluşturabilmektedir. Eğitim, bireyin bir bütün olarak gelişmesi ve yaşamdaki tüm rollerini en verimli biçimde yerine getirebilmesi için gerekli nitelikleri kazanmasında büyük rol almaktadır. Öğrenme- öğretme sürecinde, toplumsal ve bireysel ihtiyaçların karşılanmasında sunulan etkinliklerin verimli bir şekilde kazanılmasında temel sorumluluk öğretmenlere düşmektedir. Özellikle, kişilerin sağduyulu ve anlayarak, iradeli bireylerin topluma sunulmasında psikolojik danışmanlık ve rehber uzmanlarının sorumlulukları daha da belirgin ve önemli hale gelmiştir. Fakat 21. yüzyılda KKTC ve TC'ndeki okullarda uzman pdr sayısının yetersiz olduğu görülmektedir. Toplumumuzun bu değişimlere ve gelişmelere ayak uydurabilmesi için eğitim sürecinde, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanında yetişmiş uzmanlar önderliğinde, sınıf öğretmenlerinin ve diğer ilgililerin işbirliği ile, mesleki ve özel yaşamlarında fizyolojik, duygusal ve toplumsal gereksinmelerini karşılayabilen ve sağlıklı iletişim kurabilen bireyler yetiştirmek biz öğretmenlerin önemli bir hedefi haline gelmiştir.

Meslek, bireylerin toplumdaki en önemli statü ve kimlik kaynaklarından biridir. Bu nedenle, meslek ile kimlik arasında uyum olması beklenir. Seçilen meslek ile bireysel özellikler arasında uyum yoksa iş yaşamına ilişkin önemli sorunların ortaya çıkması söz konusu olur [1].

Bu çalışmada J. L. Holland'ın geliştirmiş olduğu Kişilik Kuramı veya diğer adıyla Tipoloji Kuramı üzerinde durulmuştur.

Holland eğitsel, askeri ve psikiyatrik kurumlarda çalışmış bir meslek danışmanıdır. Meslek seçim kuramı ile ilgili ilk çalışması 1959 yılında yayınlanmıştır. Holland öne sürdüğü kuramında insanların sahip oldukları kişilik özellikleri ile meslek seçimleri arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir.

Holland bu teorinin kariyer seçiminin altında yatan değişkenlerden sadece bir bölümü için geçerli olduğunu kabul eder. Bu teorinin yaş, cinsiyet, eğitim, zeka ve sosyal sınıftan etkilenebileceğini belirtir. Bu anlayışla, gerçekçi, araştırmacı, artistik (sanatçı), sosyal, girişimci ve geleneksel (gelenekçi) olarak adlandırdığı altı değişik tipin gelişiminde bireyin ve çevrenin birbirlerini nasıl etkilediğini belirlemeye çalışmıştır [2].

Kuramın İlkeleri

Holland kuramını geliştirirken şu ilkeleri benimsemiştir.

- 1) İlgi envanterleri aynı zamanda kişilik envanterleridir. İlgiler kişiliğin bir yönünü oluşturmaktadır [3]. Buna göre eğer ilgiler kişiliğin bir ifadesiyse, bu envanterleri kişilik envanteri olarak kabul edebiliriz.
- 2) Mesleki kalıplar güvenilir ve önemli psikolojik ve sosyolojik anlama sahiptir. Nasıl insanları arkadaşlarına, kılık kıyafetine ve hareketlerine bakarak değerlendirirsek, mesleklerine bakarak da değerlendirebiliriz [3]. Geçmişte yapılan araştırmalar mesleklere ilişkin bazı yargıların geçerliliği olduğu görüşünü doğrulamaktadır.
- 3) Bir mesleğin üyeleri benzer kişilik özelliklerine ve özgeçmişe sahiptir. Eğer bir kimse bir mesleğe belli kişilik özellikleri ve özgeçmiş ile girmişse, her meslek benzer kişiliklere sahip kimseleri çekecek ve o meslekte tutacak demektir [3].
- 4) Bir meslek grubundaki insanlar birbirlerine benzedikleri için bir çok uyarıcıya ve soruna benzer şekilde tepkide bulunurlar ve kendilerine özgü bir kişilerarası çevre oluştururlar [3].
- 5) Mesleki doyum meslekte karar kılma ve başarılı olma, bireyin kişiliği ile bulunduğu çevre arasındaki bağdaşıma bağlıdır. İnsan nasıl zevkeri, yetenekleri, değerleri kendininkine benzer kimseler arasında rahat hissediyorsa, psikolojik bakımdan kendine uygun olan bir meslekte büyük olasılıkla daha iyi çalışır ve başarılı olur [3].
- 6) Meslek seçimi kişiliğin bir ifadesidir. Yıllarca meslek seçiminin, bireyin mesleki ilgilerinin işlevi olduğu görüşü kabul edilmiştir. Bu ilgiler kişilikten bağımsızmış gibi davranılmıştır [4].

Holland her çalışmasında, kuramının eksikliklerini ve ihmal edilmiş taraflarını belirgin şekilde saptamıştır. Bunları test edip bulgularına eklemiştir [5].

Holland'ın ortaya koyduğu altı kişilik tipinin ve çevrenin özellikleri ve bunlara uygun görülen meslekler aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Holland'ın Altı Tipi

Burada dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır. Her tip kendine uygun bir çevre arar. Bu çevreyi bulduğunda da çevre ve etkileri onun özelliklerini yine bu yönde pekiştirir.

Aşağıda verilen bazı özellikler birkaç tipe de uygun olabilmekte, bazı özellikler ise belirgin olarak o tipe özgü olabilmektedir. Holland, bir insanın bir tipe daha yakın olmakla beraber diğer tiplere de benzerlik gösterebileceğini ve böylece farklı kişilik örüntülerinin ortaya çıkabileceğini belirtmektedir [6].

1) Gerçekçi

Gerçekçi Çevre: Gerçekçi çevre, kişinin ağırlıklı olarak fiziksel faaliyetler yapmasını içerir. Bu gibi iş çevrelerinde, kişinin manipüle edebileceği alet, makine ve hayvanlar bulunur. Böyle bir çevrede kişinin teknik yetenekleri olması gerekir. Eşyalarla (things) çalışma kabiliyeti insanlarla etkileşim kabiliyetinden daha önemli görülür. Bu tür çevreler diğer iş çevrelerine oranla daha fazla fiziksel hastalık veya kazalara neden olabilecek nitelikte olabilir [2].

Gerçekçi Kişilik Tipi: Gerçekçi bireyler işlerinde veya hobilerinde aletleri ve makineleri kullanmaktan hoşlanırlar. Gerçekçi tipler insan ilişkilerinden çok, para, güç ve statüye değer verirler. Teorik açıklamalardan hoşlanmazlar. Problemlere (mekanik veya kişisel) pratik ve problem çözücü bir şekilde yaklaşır [2]. Bu kişilik tipindeki bireylerin belirgin özellikleri şöyle sıralanabilir; sabırlı ve hoşgörülü, pratik, maddeci, içten, doğal, sebatkar, içgörülere ve başarıya güdüleri fazla gelişmemiş [6].

Bu bireylerin tipik meslekleri de şöyle sıralanabilir; otomobil tamirciliği, her çeşit araç teknisyenliği, mühendislik, elektrik ve ziraat ile ilgili meslekler, ormancılık, beden eğitimi öğretmenliği [6].

Gerçekçi Danışan: Danışmanlık süreci içinde, mesleki problemlerine ilişkin problemi çözecek somut öneriler beklerler. Ayrıca bu önerilerin pratik olmasını da beklerler. Mesleki problemlerine ilişkin duygularını açmaya karşı direnç gösterebilirler. Etkinlikleri hakkında konuşurken geleneksel kas faaliyetlerine dayalı olan avlanma, araba tamiri gibi etkinliklerden konuşmaktan zevk alırlar [2].

2-Araştırmacı/Aydın

Araştırmacı/Aydın Çevre: Bu çevrede kişilerin sorunlarına matematiksel ve bilimsel ilgi ve yeteneklerini kullanarak çözümler aradıkları bir çevredir. Kişiler, kompleks ve soyut düşünme yoluyla problemlere yaratıcı bir şekilde yaklaşır. Bu çevredeki işler, bağımsız düşünebilmeyi ve zihni süreçleri kullanması gerektirir. Kişiler, aynı zamanda metodolojik düşünme ve mantığı kullanma ihtiyacı duyarlar. Problem çözmek için ne insan ilişkilerine ne de makinelere ihtiyaç duymazlar [2].

Araştırmacı/Aydın Kişilik Tipi: Bu tipteki insanlar bulmacalardan ve zihinleri kullanmayı gerektirecek fırsatlardan hoşlanırlar. Öğrenmekten ve bilimsel konuları tartışmaktan hoşlanırlar. Fen dersleri ilgi alanlarına girer. Başkalarının kişisel problemlerine duyarlı değildir. Bunun yanında, psikolojik problemleri analiz etmekten ve sebeplerini araştırmaktan hoşlanırlar [2]. Bu kişilik tipindeki bireylerin belirgin özellikleri şöyle

sıralanabilir; entellektüel, analitik düşünce yapısına sahip, rasyonel, eleştirel, titiz, sabırlı, yöntemci, bağımsız, çekingen, içedönük [6].

Tipik meslekler ise şöyle sıralanabilir; biolog, genetikçi, matematikçi, kimyager, fizikçi, astronom, antropolog, tıp teknisyeni [6].

Araştırmacı/Aydın Danışan: Psikolojik danışma sürecinde, kişiliklerine ait cevaplanmamış soruların deşilmesinden hoşlanırlar. Mesleki problemlerinin çözümünde, bunları kendileri çözmek isterler ve problemlere duygusal değil akılcı açıdan yaklaşır. Danışmanların, yönlendirici olmalarından hoşlanmazlar [2].

3-Artistik

Artistik Çevre: Artistik çevre, yaratıcılığı ve kişisel ifadeyi teşvik eden özgür ve açık bir ortamdır. Bu çevre, ürün ve cevapların ürettiği, özgürlüğün vurgulandığı bir ortamı ortaya koyar. Diğer bir deyişle, kişisel ve duygusal dışavurum, mantıksal dışavurumdan önemlidir. Meslek örnekleri kişilerin kendilerini özgürce ve sistematik olmayan bir şekilde ifade ettikleri sanat, müzik, yazım gibi alanlardır. Bu çevreler insanların istedikleri gibi giyinmelerine ve kendi zamanlarını programlama olanağı tanır. Orijinallik ve yaratıcılık özellikle önemlidir [2].

Artistik Kişilik Tipi: artistik tip kendini özgür ve sistematik olmayan şekillerde ifade etmekten hoşlanır, örneğin yaratıcı müzik, resim veya yazma. Dil, sanat, müzik, yazma gibi faaliyetlerde kendilerini geliştirmek isterler. İfade etmede orijinallik ve yaratıcılık önemlidir [2]. Bu kişilik tipindeki bireylerin belirgin özellikleri şöyle sıralanabilir; heyecan ve coşkuları dengesiz, hayalci, fevri, karmaşık, sezgileri güçlü, bağımsız, duygusal, uygucu olmayan, duyarlı ve etkileyici [6].

Tipik meslekleri ise yazar, ressam, aktör, müzisyen, kompozitör, dekoratör, mimar [6].

Artistik Danışan: Danışma oturumunda bu danışanlar sürekli resmin, müziğin, hayatlarında ne kadar önemli bir yeri olduğunu ifade ederler. Yapılandırılmamış danışma yaklaşımını tercih ederler. Sanatsal bir ürünün yapılmasından ve ifadesinin tartışılmasından hoşlanırlar. Başkalarının ürünlerini eleştirmekten hoşlanırlar. Espri yaparak diğer danışanlardan farklı olduklarını ifade etmekten hoşlanırlar. İfadeleri açık ve düzensiz olabilir. Diğerlerinden farklı olarak kariyer konuları hakkında konuşurken duygularını ifade ederler [2].

4-Sosyal

Sosyal Çevre: Bu çevre, insanları, esnek olma ve birbirlerini anlama yönünden destekler. Bu çevrede insanları beraber çalışma, problemlerine

yardımcı olma yönünde de destekler. Bu çevre, idealist olma, dost ve içten davranma gibi insani değerleri ön plana çıkarır [2].

Sosyal Kişilik Tipi: sosyal kişi insanlara öğretmek, kişilerin mesleki veya kişisel problemlerine yardımcı olarak, kişisel hizmet sağlayarak yardımcı olmakla ilgilenir. Problemleri tartışma ve takım çalışması yolu ile çözmekten hoşlanır. Genellikle makinelerle çalışmaktan kaçınırlar. Sözel ve sosyal becerilerini kullanabilecekleri çevreler ararlar [2]. Bu kişilik tipindeki bireylerin belirgin özellikleri şöyle sıralanabilir; yardımsever, sorumluluk sahibi, sosyal işbirliğine yatkın, empati kurabilen, arkadaş canlısı, içten, sabırlı, nazik, anlayışlı [6].

Tipik meslekleri ise sosyal hizmet uzmanı, psikolog, psikolojik danışman, halkla ilişkiler uzmanı, akademisyen, öğretmen [6].

Sosyal Danışan: danışma sırasında sosyal kişiler ideallerini ifade ederler, başkalarına din, politik veya sosyal servislerle yardım etmek isterler. Genellikle fedakardırlar, kendileri için maddi ilerlemeden çok daha iyi bir dünya üzerinde dururlar. Sosyal doğalarından dolayı mesleki grup rehberliği için iyi bir adaydırlar. Diğer yönden gereğinden fazla konuşabilirler [2].

5-Girişimci

Girişimci Çevre: bu çevrede insanlar, organizasyonel ve kişisel amaçlara ulaşmak için, insanları yönetmeye ve ikna etmeye çalışırlar. Bu çevrede mali ve ekonomik konular çok önemlidir ve ödül kazanmak için riskler göze alınabilir. Bu çevrede kişinin kendine güvenmesi, sosyal ve girişken olması gerekir. Terfi, güç, ikna, statü ve zenginlik bu çevre için önemlidir [2].

Girişimci Kişilik Tipi: zenginlik bu insanlar için önemlidir. Başkaları ile birlikte olmaktan hoşlanırlar ve ikna etmek, satış yapmak için sözel yeteneklerini kullanmaktan zevk alırlar. Dışa dönük ve popülerdirler, lider olmak isterler. İnsanlarla çalışmaktan hoşlanırlar ama yardım etmektense yönetici konumunda olmak isterler [2]. Bu kişilik tipindeki bireylerin belirgin özellikleri şöyle sıralanabilir; dışa dönük, enerjik, kendine güvenli, atılgan, fevri, ikna yeteneği yüksek, sabırsız, meraklı, maceracı, iyimser, sosyal, konuşkan [6].

Tipik meslekleri ise satıcı, pazarlaması, komisyoncu, menejer, politikacı, avukat [6].

Girişimci Danışan: bu kişiler olduklarından daha fazla kendilerine güvenli görünebilirler. Bazıları zengin olma yolundaki hedefleri konusunda çok açık olabilirken bazıları bunun sosyal kabul görmeyeceğinden dolayı açık olmayabilirler. Sosyal tiplerde olduğu gibi danışmana karşı konuşkan olabilirler ve geçmiş

başarıları hakkında konuşabilirler. Bazıları kendine güvenin bir sonucu olarak yeterliliklerini görme konusunda zorluk yaşayabilirler ve yetenekleri konusunda olanın üstünde görüş sahibi olabilirler.

6-Gelenekçi

Gelenekçi Çevre: Organizasyon ve planlama bu çevreyi en iyi şekilde tanımlar. Birçok gelenekçi çevre kayıt tutulan, dosyalama yapılan, rapor yazılan ofis çevresidir. Bağımlılığı, organize olmayı, yönergeleri takip etmeyi gerektirir [2].

Gelenekçi Kişilik Tipi: paraya değer verir; kural ve emirleri takip etme yeteneğine sahiptir. Kontrollü ortamda ve ofis ortamında olmaktan hoşlanırlar. Başkalarıyla ilişkilerinde esas, iş ve görevleri tamamlama ve organizasyonun problemlerini çözmeye esasına dayanır [2]. Bu kişilik tipindeki bireylerin belirgin özellikleri şöyle sıralanabilir; dikkatli, titiz, itaatkar, tutarlı, esnek olmayan, düzenli, sebatkar, özdenetimli, hayal gücünden yoksun, dengeli [6].

Tipik meslekleri banka veznedarı, kütüphaneci, postacı, muhasebeci, kitapçı, finans elemanı [6].

Gelenekçi Danışan: Danışmanlık sürecinde, danışmana bağımlı ve yönlendirmelere açıktırlar [2].

Literatür tarandığında öğrencilerin mesleki ilgilerinin belirlenmesi ilgili bir çok çalışmalara rastlanmış ancak KKTC’de ilköğretim öğrencilerinin mesleki ilgilerinin belirlenmesi ile ilgili bir çalışmaya rastlanamamıştır. Böyle bir çalışmanın daha önce yapılmamış olması, bu araştırma konusunun seçilmesinde en önemli etkenlerden biri olmuştur. Bu çalışmanın esas amacı KKTC’de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarındaki öğrencilerin mesleki ilgilerinin belirli değişkenler açısından belirlenmesinin incelenmesidir.

Bu çalışma, KKTC Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ilköğretim okullarındaki öğrencilerin ilgilerinin cinsiyet, yaş, sınıf ve okulun yer aldığı bölgelere göre çeşitli değişkenleri açısından belirlenmesi amacıyla nicel ve nitel karşılaştırmalı tanımlayıcı olarak incelenmiştir.

2. YÖNTEM

2.1 Yöntem ve Örneklem

		SINIF				Toplam
		5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	
Cinsiyet	Kız	29	26	21	25	101
	Erkek	19	32	18	30	99
Toplam		48	58	39	55	200

Araştırmanın örnekleme Mart- Mayıs 2007 tarihleri arasında KKTC Milli Eğitim Bakanlığına bağlı G. Mağusa ilçesinde bulunan İlköğretimde öğretim gören 5. 6. 7. ve 8. öğrencilerinden (N=200) oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem alma yoluna gidilmiştir.

2.2. Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Verilerin toplanmasında, veri toplama aracı olarak Holland'ın İlgi Alanları Envanteri kullanılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde, SPSS istatistik paket programına işlenerek aritmetik ortalama, standart sapma, çapraz tablo (crosstab), yüzdeler, Kay-Kare ve excel kullanılarak çözümlenmiştir. Bu çalışmada anlamlılık düzeyi (p) olarak 0.05 kabul edilecektir. Yapılan çalışmada sunulan rapor, nitel veri olarak analiz edilerek, nirengi yöntemi araştırmanın temelini oluşturmaktadır.

Tercih	5. sınıf	6. sınıf	7. sınıf	8. sınıf	Σ
Araştırmacı	10	9	10	17	46
Artistik	11	11	4	11	37
Sosyal	26	22	21	22	91
Girişimci		4		1	5
Geleneksel	1	11	4	2	17
Gerçekçi	1	1		2	4
Toplam	48	58	39	55	200

3. BULGULAR

Bulgular bölümünde önce deneklere ilişkin demografik verilere yer verilmiş ardından, işlem yolu açıklanmıştır.

Nicel Bulgular

3.1 Demografik Yapı

Öğrencilerin cinsiyet ve sınıflara göre Çizelge 1'de verilmiştir.

Çizelge 1. Öğrencilerin Cinsiyet ve Sınıflara Göre Dağılımı

Çizelge 1'de görüldüğü gibi uygulanan ankete beşinci sınıf 29 kız, 19 erkek, altıncı sınıf 26 kız, 32 erkek, yedinci sınıf, 21 kız, 18 erkek ve sekizinci sınıf 25 kız 30 erkek oluşturmaktadır.

Çizelge 2. Cinsiyetlerine Göre Öğrencilerin Kişilik Özellikleri

Tercih	Cinsiyet		Toplam
	Kız	Erkek	
Araştırmacı	24	22	46
Artistik	20	17	37
Sosyal	48	43	91
Girişimci	3	2	5
Geleneksel	4	13	17
Gerçekçi	2	2	4
Toplam	101	99	200

Çizelge 2'de görüldüğü gibi araştırmacı, artistik, sosyal, girişimci ve gerçekçi tercihler arası anlamlı bir fark bulunmamıştır yalnız öğrencilerin tercihleri arasında kız öğrencilerin 4 geleneksel meslek tercihi ve 13 erkeklerin geleneksel Kişilik özellikleri arasında yüzdeler olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır.

Çizelge 3. Sınıflara Göre Öğrencilerin Kişilik Özellikleri

Çizelge 3'de görüldüğü gibi 5. ve 7. sınıf öğrencilerin kişilik özellikleri arasında girişimci ve yine 7. sınıf öğrencilerin gerçekçi kişilik özelliklerinin olmayışı dikkat çekici olduğudur.

Çizelge 4. Okullara Göre Öğrencilerin Kişilik Özellikleri

Tercih	Okul		Toplam
	Özel	Devlet	
Araştırmacı	35 %76,1	11 %23,9	46 %100
Artistik		37 %100	37 %100
Sosyal	51 %56	40 %44	91 %100
Girişimci	4 %80	1 %20	5 %100
Geleneksel	8 %47,1	9 %52,9	17 %100
Gerçekçi	2 %50	2 %50	4 %100
Toplam	100 %50	100 %50	200 %100

Çizelge 4' de görüldüğü gibi özel okulda artistik kişilik özellikleri ile ilgili tercih hiç görülmemektedir.

Çizelge 5. Okullara Göre Öğrencilerin Kişilik Özellikleri ile Tercihleri- Kay -Kare Testi Sonuçları

$$X^2=52.710 \quad sd= 5 \quad p=.000$$

Çizelge 5'de görüldüğü gibi istatistiksel anlamda okullar arası anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p>0.05$). Bu farkın anlamlılığını test etmek için Kay-Kare analizi uygulanmıştır. kay kare sonucu $X^2=52.710 \quad sd= 5 \quad p=.000$. Kay kare analizi sonucuna göre okullar arası öğrenci kişilik özellikleri arasında yukarıda bahsedilen farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tesbit edilmiştir. Özel okulda araştırmacı kişilik özellikleri %76.1 kapsarken devlet okulunda %23.9 kişilik özelliklerini kapsamaktadır, ikisi arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Artistik özellikleri baktığımızda özelde hiç görmezken devlette % 100 kapsamaktadır. Sosyal özellikleri özel okulda %56.0 devlet okulunda %44.0 kapsamaktadır. Özel okulda girişimci kişilik özellikleri %80.0 devlet okulunda %20.0 kapsamaktadır buna bakarak

istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Geleneksel kişilik özelliklerini incelediğimizde özel okulda %47.1 devlet okulunda %52.9 olarak tesbit edilmiştir. Gerçekçi kişilik özelliklerini arasında hem özel okulun hem de devlet okulunun eşit olduğu tesbit edilmiştir %50.0.

Nitel Bulgular

Yapılan çalışmada sunulan raporlarla, araştırmaya katılan öğrencilerin Holland Altıgenine uygunluk ortaya çıkmıştır. Nitel veri analizleri temelinde, öğrencilerde araştırmacı, artistik, sosyal, girişimci, geleneksel ve gerçekçi yönlerinin olduğunu tespit edilmiştir.

4. TARTIŞMA ve YORUM

İnsan yaşamının önemli bir alanını kapsayan meslek seçimi konusunda, bireyin uygun tercihler yapmasına ve seçtiği mesleğe uyum göstermesine katkı sağlamaktır. Çünkü meslek sadece ekonomik gereksinmelerin karşılanması için değil, aynı zamanda psiko-sosyal gelişim ve doyum sağlamak için de sürdürülen bir uğraştır [7].

Toplumda meslekleri “kız ve erkeklere uygun” şeklinde nitelendirme eğilimi vardır. Kuşkusuz cinsiyete ilişkin bu tür nitelendirmeler, geçmişe oranla azalmıştır. Günümüzde durum dikkate alındığında, cinsiyetin ilgi ve beceriler kadar meslek seçimi üzerinde etkili olmadığı anlaşılmaktadır [8]. Erkek cinsiyet rolleri ile kariyer seçimi arasında doğrudan bir ilişki yoktur ancak, mesleki ilgiler ile cinsiyet rolleri arasında belli düzeyde de olası ilişki vardır [9]. Türkiye’deki ilkököl (4-5, sınıf) öğrencilerinin, meslekleri tamamen “kız ya da erkeklere uygun” şeklinde değerlendirdikleri ancak, mesleki tercihlerini cinsiyet tipine ilişkin kalıp yargılarına uygun olarak yapmaya devam ettikleri gözlenmiştir [10].

Mesleki gelişim açısından 5-12 yaşlar arası bir “Uyanış” dönemi olarak nitelenir. Çocukta bu dönemde meslek bilincinin oluşmaya başladığı kabul edilir. Okulöncesi eğitimde mesleki gelişim açısından belirlenen hedefler temel eğitim içinde daha belirginleşerek ve genişleyerek devam eder [6].

Bu çalışmada, KKTC Milli Eğitim Bakanlığına bağlı G. Mağusa ilçesinde bulunan İlköğretimde okuyan 5. 6. 7. 8. sınıf öğrencilerin, Holland’ın ilgi Alanları Envanterine göre mesleki seçimlerine bağlı kişilik özelliklerinin uyumları araştırılmıştır. Çalışma sonucunda, elde edilen veriler, öğrencilerin araştırmacı, artistik, sosyal, girişimci, geleneksel ve gerçekçi yönlerinin olduğunu ve bu yönlerinin meslek seçimlerinde etkili olduğunu yansıtmıştır. Bu araştırma, öğrencilerin kişilik özelliklerinin meslek seçiminde ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. İleriki araştırmalarda, meslek seçiminde küçük toplumlarda var olmanın getirdiği sıkıntılarını giderilmesinde, eğitim kurumlarında

rehberliğe yönelik altyapı geliştirilmesi ve bu kurumlarda görev alan eğitimcilere hizmet içi eğitim imkanlarının sağlanması önemli hale gelmektedir. Araştırmalarda, öğrencilerin kişilik özellikleri yanı sıra aile yapıları, öğrenim durumları ve kültürel boyutları detaylı şekilde ele alınıp, özel ve devlet okullarının eğitim amaçlarının farklarının araştırılması önem teşkil etmektedir. Ayrıca, kişilik özelliklerinin birbiriyle tutarlılığı ayrı bir araştırma konusunu ortaya çıkarmaktadır.

Temel eğitimde görevli sınıf öğretmenleri, öğrencilerin meslek seçimini etkileyecek bazı gelişim görevlerinin gerçekleşmesinde önemli rol oynarlar. Özellikle, çocuğun kendi özelliklerinin farkına varması, öğrendiklerinin mesleki gelişimindeki rolü, çalışmanın toplum yaşamındaki önemini kavrama gibi hedeflere ulaşılması sınıf öğretmenlerinin bu konudaki bilinçli çabalarına bağlıdır. Bir okulda rehberlik uzmanı olsun ya da olmasın, özellikle temel eğitimde mesleki rehberlik hizmetlerinde en etkili rolü oynayacak kişi sınıf öğretmenidir [6].

Dikkate alınması gereken bir başka nokta da, sonuçlardaki özel okullardaki artistik boyutun eksikliğidir. Seçerek öğrenci alan özel okullar, toplumun dolayısıyla velilerin, popüler kültürün etkisi altında kalarak seçme kriterlerinde artistik yeteneklere pek önem vermemektedir. Zira günümüzde toplumumuz, meslekleri para kazanma olanaklarına göre, kast sistemi gibi sınıflandırmaktadır. Daha çok para getiren, buna bağlı olarak daha üst statüde daha saygın olduğu kabul edilen mesleklere ve bu mesleklerin gereklerine bağlı kalınmaktadır. Dolayısı ile artistik yeteneklerin ortaya çıkmasına, beslenmesine fırsat tanınmamaktadır. Artistik boyutun gelişmemesi ve sonuçlarda da görülmemesi, bu şartlara bağlanabilir.

5. KAYNAKÇA

1. Rubinton, N. (1980) “Instruction in career decision making and decision- making styles,” *Journal of counseling psychology*, 27, 581-588.
2. Sharf, S.R. (1992) “Applying Career Development Theory to Counseling”. California: Brooks/Cole Publishing Company, s45-51.
3. Kuzgun, Y. (2000) **Meslek Danışmanlığı: Kuramlar Uyulamalar**. Ankara: NobelYayın Dağıtım, s.130-132.
4. Uskaner, A. (1999) “Mesleki Grup Rehberliğinin Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeylerine Etkisi”. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

5. Kuzguñ, Y. (1994) “Çağdaş İnsanın En Önemli Kararı Meslek Seçimi”. **Bilim ve Teknik Dergisi**, Sayı: 325, s 124.
6. Yeşilyaprak, B. (2005) “**Eğitimde Rehberlik Hizmetleri**”. Ankara: 12. Baskı Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti., s.201.
7. Can, G. (2005) **Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik** Ankara: 6. Baskı Pegem A Yayıncılık.
8. Tracey, J.G. Hopkins, N. (2001) “Correspondence of Interests and Abilities with Occupational Choise”. **Journal of Counseling Psychology**.
9. Tokar, D. M.,Jome, LaRae, M. (1998) “Masculinity, Vocational Interests, and Career Choise Traditionally: Evidence For A Fully Mediated Model”. **Journal of Counseling Pscyhology**, 45,424-435.
10. Akbalık, F.G. “İlkokul Öğrencilerinin Mesleklerin Cinsiyet Tipine İlişkin Kalıp Yargıları”. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi**, 183-192,